

ЦЯПЛЕЕ НА ДВАРЫ — ЦЯПЛЕЕ НА СЭРЦЫ

«Пацяпледа», «слад «халоднай вайны» растае», «барометр паказвае на «ясна» — такія словы ўсё часцей сустракаем мы ў апошні час на старонках нашай і замежнай друку ў дачыненні да міжнароднага становішча.

Спраўды, кожны, хто цікавіцца міжнароднымі падзеямі, сочыць за намаганнямі Саветаў Саюза, яго ўрада вырашае ўсе спрэчныя пытанні мірнымі сродкамі, ісці па шляху мірнага суіснавання і супрацоўніцтва, канчаткова ліквідаваць пагрозу войнаў, правёўшы ўсеагульнае і поўнае разбраенне, не можа не заўважыць, што гэтыя намагання даюць усё большы плён. Міжнароднае становішча сённяшніх дзён невяліка паўнаўчым з тым, якім было яшчэ некалькі год назад, калі словы ашалеўшых падпалішчыкаў вайны маглі ў аднін які-небудзь момант ператварыцца ў жалюбную, пагібельную для чалавецтва справу.

Міралюбівая палітыка нашай партыі і ўрада, згуртаванасць і магутнасць краін сацыялістычнага лагера, рад важнейшых прапагоў Саветаў Саюза, накіраваных на палітычнае адносіны паміж краінамі, на папярэджанне ўзнікнення вайсковых канфліктаў, асабліва кантакты высоканаступальных дзяржаўных дзеячоў стварылі атмасферу больш яснага ўзаемаразумення, тую атмасферу, у якой сталі магчымымі дружэлюбныя перагаворы на самых складаных пытаннях, што маюць велізарнае значэнне для ўмацавання міру ва ўсім свеце, для будучыні чалавецтва.

Так у злавесных чорных хмарах, што былі навісці над зямлёй і пагражалі абрушэнню на яе няшчасным лідэрам, з'явіўся прасвет, хмары пачынаюць паступова расейвацца, адкрываючы яснае, чыстае неба, абяцваючы добрае надвор'е. А калі цяплее на двары, становіцца цяпле і на сэрцы ў чалавека.

Такой цеплынёй, новымі надзеямі, упэўненасцю ў тым, што над усёй зямлёй засвіць сонца міру і супрацоўніцтва, прасякнуты даклад аб міжнародным становішчы і знешняй палітыцы Саветаў Саюза, з якім таварыш М. С. Хрушчоў выступіў на III сесіі Варшаўскага Савета ССР 31 кастрычніка г. З усёй яснасцю і шчырасцю, як гэта і заўсёды ўласціва Мікіту Сяргеевічу, з ясных пазіцыяў марксіста-ленініста ён прааналізаваў сённяшні стан міжнародных спраў, кіруючы знешняй палітыкай Урада ССР і шляхі, якія павінны прывесці да далейшага паслаблення напружанасці ў міжнародных адносінах.

«Саветскі ўрад, увесавіўшы сацыялістычны характар чалавечай культуры, — выхадзіць з лідэрскага палажэння аб суіснаванні дзяржаў з розным грамадскім ладом і робіць усё для забеспячэння трывалата міру на зямлі. Трэба, каб людзі, кладучыся спаць, не думалі, што гэта іх апошняя мірная ноч, што ў кожную хвіліну можа выбухнуць вайсковая катастрофа». Хіба не высокай гуманнасцю, не клопатамі аб тым, каб чалавек у любым кутку зямнога шара жыў у спакойных абставінах, будоваў жыццё на сваёму ўдзячнаму, напоўнены гэтага словы, які ўвесавіў даклад!

Роля Саветаў Саюза і асабліва таварыша М. С. Хрушчоў ў барацьбе за мір, за вырашэнне міжнародных спрэчак мірным шляхам, за ўстаўленне прыязнасці, заснаваных на ўзаемным давер'і адносін паміж дзяржавамі — агульнавядома і агульнапрызнана.

Усім надаўна ўсе мы з вялікай цікавасцю сачылі за паездкай Мікіты Сяргеевіча ў Злучаныя Штаты Амерыкі. І нягледзячы на тое, што паміж ССР і ШТА існавалі існуюць

супярэчнасці ідэалагічнага і палітычнага характару, паездка апраўдала надзеі прагрэсіўнага чалавецтва. Не вынік прыметнае палітычнае ўзаемаадносінаў дзвюх краін і перспектыва плённых перагавораў па важнейшых надрах міжнародных пытаннях.

Не слабацю нашай краіны, якая ўзначальвае сацыялістычны лагер свету, прадэклявана міралюбівая палітыка Саветаў Саюза, а самім характарам нашага ладу, лідэрскай вучнёўнасцю аб мірным суіснаванні, нашай эканамічнай і вайсковай магутнасцю, тым, што наша дзяржава мае ўсе сучасныя сродкі, каб нанесці сакаршышальны ўдар на любое агрэсару, які адважыцца б парушыць мірную працу нашага народа.

Вышэйшы орган нашай улады — Варшаўскі Савет ССР, а з ім і ўвесь саветскі народ аднадушна адобрылі знешнюю палітыку свайго ўрада і ўсе меры, якія ён прымае для далейшай разрады міжнароднай напружанасці і акцыяўнага ўсеагульнага разбраення.

Мы, саветскія людзі, занятыя стварэннем працаў, выкананнем велічэйшай праграмы сямігоддзя разгорнутага будаўніцтва камуністычнага грамадства, — за поўнае і безагаворачнае разбраенне! Якія вялізныя сродкі маглі б вывазіцца ад гэтага для мірных мэт, для далейшага прагрэсу культуры, навукі, тэхнікі, для ўзніцання жыццёвага ўраўноўжэння, хто, скуты яшчэ каліскальным імперыялістычным прыгнётам, гібеў і цэмы і забароніў! Мы — за мірнае суіснаванне, за прыязнасць і ўзаемавыгаду ў адносінах паміж дзяржавамі, за адкрытае эканамічнае сапраўніцтва сацыялістычнай і капіталістычнай сістэм.

Тое ж, што ў гэтым спаборніцтве перамога належыць сацыялізму, у нас не выклікае ні кроплі сумнення. Перавагі сацыялістычнага ладу з разнапланаванай творчай энергіяй мас, з невычарпальнымі магчымасцямі развіцця ўсіх галін гаспадаркі і культуры над ладом капіталістычным, які дазваляе сапраўды дасягнуць вышэйшай ступені развіцця ў адной капіталістычнай краіне гісторыя не знала такіх тэмпаў і размаху будаўніцтва, як у краіне сацыялізма, таго агульнага эканамічнага ўздыму, шпаркага накіравання матэрыяльных і культурных каштоўнасцяў, няўлічнага паліпшэння ўмоў жыцця працоўнага чалавека.

Саветскі чалавек, гаспадар свайго лёсу, працуе для сабе, для свайго грамадства, для ішчэца наступных пакаленняў. Перад ім — яснае мэта, яны шлях у будучыню, і ён робіць усё, каб наблізіць яе, яшчэ больш шчасліваю будучыню: разгадвае талемціны атамна, стварае яе на службу мірнаму жыццю, заглядае ў няведаныя далечныя космоса, будзе цуда-гарады, асвойвае вялізныя прасторы неабжитых зямель, пераўтварае прыроду і на сцюдзёнай поўдні, і ў гарачых пустэнях поўдні. Ён робіць цуды на воўнай роднай зямлі.

Гэтую небывалую творчую энергію ў працоўнага чалавека нашай краіны выклікаў да жыцця Вялікі Кастрычнік, сорака другую гадыну якога мы будзем дзякаваць. Сорака два гады кроўчы краіна Саветаў па шляху, паказанаму Камуністычнай партыяй, вялікім Леніным. Сорака дзе вякі адначасна перамога вывазенага назаўсёды ад ланцугоў прыгнёту нашага народа. І ў сённяшнюю гадыну мы выйдзем на святавую дэманстрацыю поўнай годнасці за наш народ, блізкама адданы камуністычнаму будаўніцтву, глыбока ўдзячны роднай партыі і Саветскаму ўраду за ўсё, што яны зрабілі і робяць, каб наша краіна квітнела яшчэ ярчэй і прыгажэй.

Тарас ХАДКЕВІЧ.

ПРАЛЕТАРЫЎ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЭЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 87 (1413)

Серада, 4 лістапада 1959 года

Цана 40 кап.

НАСУСТРАЧ ПЛЕНУМУ ЦК КПСС

Размова пра казачнае багацце

Надаўна ў Гомелі вырашлі наладоўжыць выстаўку-агляда паводна-аглядных культур. Ціха. Без асаблівай рэкламы і шуму. Але выстаўка гэтая па сённяшні дзень хваляе гамельчан. Спраўды, на ёй было што паглядзець. Утульняцца ў Палаца культуры чыгуначнікаў на гэты раз былі прадстаўлены каласным садавам. Зала, у якой экспанаваліся лепшыя гатункі антонаўкі, нашай беларускай прыгажуні, была густа застаўлена пладамі. Ды каб толькі абліжыць! Тут можна ўбачыць і самыя добрыя гатункі груш і сліў. Спраўды садавоў не ўяўляе сабе саду без груш, без лімонкі або пудроўнай па сваіх смакавых якасцях сліўскай бэры. Неадарма для гэтай самай бэры доўга бавіліся наведвальнікі выстаўкі. «Няўжо ў нас, у Беларусі, расце такая груша?» — здзіўляліся некаторыя гараджане. Так, расце, і слава пра яе пайшла па ўсёму свету.

Беларускі селекцыянер з навукова-даследчага Інстытута пладаводства і гароднінаводства акліматывалі гэтую культуру, стварылі «бэру лімоную». Сама назва гаворыць за сябе: вы можаце слухваю бару захоўваць да глыбокай восені і нават у зімовы час. Поўнае, сакавітае, з ярка-жоўтай, нібы пакрытай глянцам, скуркай. Спецыялісты-садавоў ствараюць, што слухка бэра па ўтрыманню цукраў і займае сярэдні пладоў адно з першых месцаў.

Былі на выстаўцы і так званыя «эстэтычныя плады»: слівы, вішні. Нельга не захапіцца іх, калі можна так сказаць, габарытамі. Усе плады буйныя, сакавітыя, чыстыя. І назвы іх гатункаў красамовныя: «беларуска-ка», «мінская».

Арганізатары выстаўкі мелі на уме паказаць каласным садаводам, якія незлічоныя багачы могуць даць нашаму народу сады. А паказаць ёсць што.

Вось старшыня калгаса імя Сталіна Мікалай Пятровіч Хаванскі. Ён адчуваў сябе да некаторага ступені імгнінікам. Калгас шырока прадстаўляў плады свайго саду. Калі вы ехалі з Гомеля на Кастрычкі па шляху, што ідзе на Ленінград, дык не маглі не заўважыць роўня, як пад шпур, пасадкі драў. Не адна і не дзве сніткі, а цэлыя вялікі масіў. Гэта сад калгаса імя Сталіна. І сад гэты ў надрах рук. Прывадзем толькі адну лічку. Сёлета калгас, на далёка ніпюўных падліках, вырочыў за садавоў амаль чатыры мільёны рублёў. Чатыры мільёны! У тым жа Гомельскім сельскім раёне ёсць калгасы, якім не ўдаецца ад усіх галін гаспадаркі атрымаць і палавіны гэтай сумы. Сад у калгасе імя Сталіна — адна з самых прыбытковых галін арцелі.

Мікалай Пятровіч можа гаварыць пра садвіну гадзінамі. І ў яго раскавае зусім няякая заўважыць палымую зацікаўленасць у разважэнні саду. Мы часта ўяўляем стар-

шыню, які дасканала ведае палыводна-аглядных культур. Ціха. Без асаблівай рэкламы і шуму. Але выстаўка гэтая па сённяшні дзень хваляе гамельчан. Спраўды, на ёй было што паглядзець. Утульняцца ў Палаца культуры чыгуначнікаў на гэты раз былі прадстаўлены каласным садавам.

Настада востры... Зняты плады. Але каласнікі не забыліся на сад: унімаюць міждракоў пад зямлю, зімаюць шкіднікаў. А як толькі прыгрэе першае вясновае сонца, адразу ж пачнецца апыркванне, ачыстка штамбаў... Работы хапае. Дасягнуўшы ж калгасам поспехі — гэта яшчэ не ўсё. У сельгасарцелі «Новае жыццё» Уваравіцкага раёна (таксама шырока прадстаўлена на выстаўцы) на некаторых месцах знілі з кожнага гектара саду па 110 цэнтнераў антонаўкі. Значыць, у калгасе імя Сталіна таксама могуць і, напэўна, павясяць ураджайнасць пладоўных драў.

Садавоў калгаса «Новае жыццё» Антон Званец гаворыць:

— Нельга нам заспакойвацца на дасягнутым. Мы атрымліваем з аднаго гектара ў сярэднім па 25 цэнтнераў яблыкаў, а груш і яшчэ менш. Мяркуюце самі, які вялікі разрыў атрымліваецца між тымі ўчасткамі, з якіх мы сабралі па 110 цэнтнераў яблыкаў.

Антон Званец лічыць, што глеба пад закладку саду не заўсёды выбіраецца добрая, прыдатная. Вядома, агароднаецца вопытны, на ўскай глебе можна закладваць сад, але калі гаварыць аб прамысловым яго значэнні, дык трэба больш уважліва ставіцца да месца, дзе думаець вырашчыць садовыя дрэвы. Сад жа — не аднагодова культура, не жыць і не чымяць... Пасадзіў: значыць, надоўга. Між тым, не ўсе садавоў паспраўдана даглядаюць дрэвы.

Скептыкі прырачаюць:

— І гэтым пладам рады не дасі... А калі патроіць ураджай...

Рэпліка нібы падліла масла ў аргон. Пытанні захавання і правільнага скарыстання ўраджаю для садавоў маюць істотнае значэнне. Часта, закладваючы сад, людзі не думваюць пра гаровасць пасяваўнага рання і позніх гатункаў. Месцамі захлапваюць толькі раннімі гатункамі. А можна ж мець і такія дрэвы, якія даў і познія плады. На рынак, такім чынам, прадукцыя садоў паступала б, калі можна так сказаць, кавенерам. Не ўсёды выкарыстоўваюцца таксама магчымасці па захаванню пладоў. У гэтых адносінах наша пачуўнасць і садавоў калгаса імя Сталіна. Да навагодняй ёдкі калгас, які правіла, вывозіць на рынак дзесяткі тон першагатуноўных яблыкаў. Гаспадарскі падыход патрабуе і толькі.

Але ёсць і такія плады, якія не бярэ нарыхтоўшчы. У садах яны ляжаць пад адкрытым небам. Каб не далаць ім загінуць, у сад заганяюць свейні. А з гэтых жа адыхоў можа

на зрабіць шмат каштоўнага: пасіду, мармелад, віно, сіропы, сокі.

У калгасе імя Сталіна, аказваецца, ужо не раз задумваліся над гэтым пытаннем. Мяркуюцца пабудова спецыяльнага заводу па перапрацоўцы пладаў.

Зноў прырачаюць: ім, маўляў, можна, бо грошы маюць. А што рабіць сярэднім калгасам?

У садавоў ёсць і наконт гэтага свае каштоўныя меркаванні: можна стварыць міжкаласныя заводы па перапрацоўцы садавіны.

Цікава ставіцца пытанне аб кадрах садавоў. Жыццё паказвае, што працаўнікі гэтага ўчастка калгаснага будаўніцтва на дзіва даўгавечныя і моцныя... Тым не менш, варта падумаць пра змену, пра выхаванне новага атрыда энтузіястаў садоўніцтва. Патрэбна моладзь... А ці многа маладых людзей учыць у садзе? За апошні час вялікі атрыда моладзі прыйшоў на фермы. Радасна. Але трэба, каб маладыя, неспакойныя сэрцы знайшлі дарогі і ў сад.

І наогул трэба... І тут у аднін год прысутныя загалавалі аб неабходнасці перагляду адносін да разважэння садоў. Для нас ужо стала законам: у калгаса патрабуюць прадукцыю на сто гектараў сельгасугоддзяў. Колькі, скажам, атрымана малака на сто га? Колькі мяса? Колькі ёсць кароў, свейні, авечак? Трэба было б паставіць і такое пытанне: колькі тон садавіны і ягад атрымана на сто гектараў сельгасугоддзяў? Бясспрэчна, гэта прымусіць кіраўнікоў (маленькіх і вялікіх) інакш ставіцца да садоўніцтва.

У кантрольных лічках па сямігоддзі значыцца аднін вельмі важны паказчык: мець да 1965 года ў рэспубліцы 250 тысяч гектараў садоў. Гэта амаль на сто тысяч гектараў больш, чым мы маем сёння. І калі нават па самых сціплым падліках з кожнага гектара атрымаць у сярэднім па 40—50 цэнтнераў, дык будзе такое багацце садавіны, пра якое хіба толькі маглі марыць у казах.

У рэспубліцы з поспехам праішоў «месачнік садоў». Ужо цпер момант скажаць, што ён даў жадааны вынік. Спаліліся толькі на некаторыя лічбы. 18 падогаданаўлічкіх сагасаў, якія маюць Беларусь, далі да пасадкі мільён тры тысяч саджанцаў. Ільбіні і грушы будуць расці не толькі ў садах прамысловага прызначэння, але і пад акном, на абочыне, у парках нашых гарадоў. На Гомельшчыне, якая займае першае месца ў разважэнні садоў, кожны дарослы чалавек пасадзіў па дрэву. Гэта цудоўна!

Здаўна чалавек марыў пераўтварыць зямлю, на якой ён жыў, у сучасны квітнечны сад. Некалі гэта здавалася фантастыкай, казак. Але казка ў нашы дні становіцца явай. Будзе і наша родная зямля квітнечным садамі!

М. САВІЧ.

НАДЗЁННЫЯ ПЫТАННІ

З калегіі Міністэрства культуры БССР

І ТАВАРЫСТВА АМАТАРАУ СПЯВАННЯ

Харовае таварыства... Нараджэння яго дзёно чакалі аматары спявання. Яны былі вельмі ўзрадаваны, калі такое Рэспубліканскае таварыства было створана. Узначальваў аркамітэт гэтай важнай грамадскай музычнай арганізацыі быў вылучаны выдатны майстар нацыянальнай мастацкай культуры народны артыст ССР Рыгор Раманавіч Шырма.

У члены Таварыства былі залічаны Дзяржаўная капела БССР, Народны ансамбль песні і танца, Саюз свецкіх кампазітараў, хор радыё. Сярэд членаў — стваральнік новага таварыства — Мінскі аўтазабудовніцка-будавальніцка завод імя К. Я. Варашылава, вельмазавод і інш.

На жаль, вельмі марудна, пасіна разгортваецца дзейнасць аркамітэта. Ён зроблены толькі першыя, даволі неспраўданы крокі.

Калегія Міністэрства культуры ў выніку абмеркавання справаздачы Р. Шырмы вызначыла заходы ў мэта паліпшэння дзейнасці Таварыства.

ІІ. ВІНІКІ ЛЕТНІХ ГАСТРОЛЕЙ ТЭАТРАУ

Летнія сустрэчы тэатраў рэспублікі з глядачамі ў гэтым годзе былі ў многім плённымі як для творчых калектываў, так і для наведвальнікаў спектакляў.

Вельмі важна тое, што на вёсцы ўлетку было далазена больш 800 спектакляў. Некаторыя тэатры з поспехам адначасова працавалі ў двух гарадах (тэатры оперы і балету, імя М. Горькага і імя ЛКСМБ). Удзельнікі ўказ работ перыферычных тэатраў у Мінску, а сталічных і абласных — у многіх райцэнтрах і пелавярэдня на вёсцы. За час гастролей было вылучаны і прэміі.

Аднак, як высветлілася пры абмеркаванні выніку гастролей на калегіі, у арганізацыі іх не ўсё беззаганна.

Не зусім удала ў шэрагу выпадкаў падарылі рэпертуар. Поруч з цікавымі спектаклямі былі паказаны пастаўкі сярэдняй якасці («Смерць ваявоў», «Вос я іду» — Тэатр імя Янкі Купалы), слабыя тэатры («Дзікіраваць жонкай», «Небяспечная прафесія» — Гродзенскі тэатр). За спектаклямі Тэатра імя ЛКСМБ было спрытаўнага наглядна мастацкага кіраўніцтва і таму вывеліся хібы ў іх творчай культуры (вярбнае актёрскае выкананне, няладзкая праца тэхнічных цэхаў і інш.).

Слушныя дакоры зроблены дырэктару Тэатра оперы і балету за слабую рэкламу, недавальняючую арганізацыю глядачоў і няправільную пасляку на гастролі прамерна вялікай колькасці работнікаў.

Слабой была арганізатарская дзейнасць улетку адміністрацыі Тэатра імя Янкі Купалы і асабліва Бабруйскага тэатра (дырэктар М. Смірнов). Звернута ўвага на лепшую пэдырытоўку летніх гастролей 1960 года. Прымаюцца заходы да таго, каб пазбегнуць дублявання рэпертуару тэатраў, палепшыць ільбіна-мастацкую якасць сцэнічных твораў, стварыць спецыяльныя варыянты афармлення для паказу выязных спектакляў.

Калегія Міністэрства культуры заклікае таксама са станаў падрыхтоўкі кінастудыі «Беларусьфільм» для пераходу ў новы будынак, з гатоўнасцю для эксплуатацыі касцельнай, здамачнага павільёна, бытавых памяшканняў і насоснай стамці студыі.

На здымках (злева направа): 1. Яшчэ два дні і гэтыя лямпачкі ўспыхнуць рознакаляровымі агнямі. 2. Вось як выглядае сёння зарэчная частка горада — вуліца Калініна, калі глядзець на яе з моста, што на праспекце імя Сталіна. 3. Гэтым маленькім мінчанам падабаецца ўсё: і праспект, і плошча, і Палац, асабліва васьмь гэта вялікая кветка, што «распівала» ля Палаца прафсаюзаў.

Зіхціць, усміхаецца Мінск! Свята ідзе!

А. АНДРЭУ.

Фота М. Рубінштэйна.

Мінск сустракае свята

Усёго два дні аддзяляюць нас ад вялікага свята — 42-й гадыні Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. — дні нараджэння першай у свеце краіны Саветаў.

Добра і старанна рыхтаваліся працоўныя сталіцы нашай рэспублікі да гэтай знамянальнай даты. Так ужо павялося ў нашай краіне: сустракаць рэвалюцыйныя свята новымі працоўнымі пераможамі.

У гэтыя апошнія перадсвяточныя дні мінчане паводзяць вынікі перадакастрычніцкага спаборніцтва — лічыць тыя падарункі, якія яны падрыхтавалі слаўнаму гадавіне.

А падарункаў няма! Сотні новых пладоў збудавалі за кароткі час будаўнікі сталіцы. На месцы былых пустыроў паўстаў цэлыя кварталы!

У бетон апрапулася Свіслач. Зірніце, як велічя і шырока плаўе яна сцяны садоў і вуліц, адбіваючы ў сваёй люстранай ваде новыя масты, пматнаварховыя дамы-палацы!

А якіх цудоўных поспехаў дасягнулі нашы заводы-гіганты, аўтамабільны, трактарны, імя Варашылава, радыёзавад і сотні іншых прадпрыемстваў! На 102,7 процанта выканалі кварталны план будаўніцкіх трактараў, на 3 процанта звыш плана павысілі вытворчасць працы. За выдатны дасягненні ў сацыялістычным спаборніцтве заводу прасуджан Сярэда Чырвоны сцяг гарадскога Савета дпутатаў прадоўжччч і гаркома КПБ.

Немалы дасягненні і ў аўтамабілебудавніцкай. 120—130 процантаў

зменнага задання — так працуюць сталавары завада. За кароткі час тут вырастае вялікі атрыда навагараў і вынаходцаў. Толькі адна рацыяналізатарская прадавова кінструктара Р. Матушэвіча да заводу эканомію 100 тысяч рублёў у год.

Ёсць чым ганарыцца калектыву падшыпнікавага завада, станкабудавніцкага завада імя Варашылава, радыёзавад, камбіната будаўнічых матэрыялаў, тонкасуконнага камбіната, абутковых фабрык імя Калініна і імя Тэльмана, кандытарскай фабрыкі «Камунарка» і многімі іншымі прадпрыемствам. Зірніце на гарадскую Дошку гонару. 31 прадпрыемства сталіцы занесена на яе за выдатны дасягненні ў працы.

Добрыя падарункі свята — новыя

раманы, аповесці, апаўданы і п'есы. — падарылі нашы пісьменнікі. З новымі спектаклямі выступілі сёння сталічныя тэатры, новыя карціны стварылі мастакі, музыканты новых твораў гучыць у канцэртных залах.

Хіба гэта не выдатны падарунак святаў?!

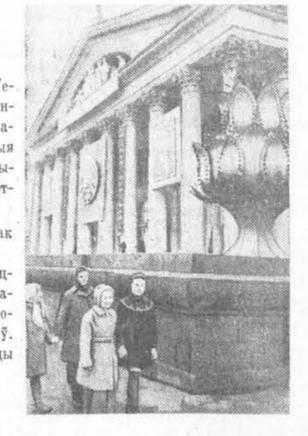
...У святочнае ўбранне прыбіраецца Мінск. Памаладзеў вуліцы, на святлелі дамы. Куды ні глянь — плошча сцягоў, лозунгаў, плакатаў. Над плошчамі і вуліцамі — гірляды рознакаляровых лямпачак.

Зіхціць, усміхаецца Мінск! Свята ідзе!

А. АНДРЭУ.

Тэатры оперы і балету, імя М. Горькага і імя ЛКСМБ). Удзельнікі ўказ работ перыферычных тэатраў у Мінску, а сталічных і абласных — у многіх райцэнтрах і пелавярэдня на вёсцы. За час гастролей было вылучаны і прэміі.

Слабой была арганізатарская дзейнасць улетку адміністрацыі Тэатра імя Янкі Купалы і асабліва Бабруйскага тэатра (дырэктар М. Смірнов). Звернута ўвага на лепшую пэдырытоўку летніх гастролей 1960 года. Прымаюцца заходы да таго, каб пазбегнуць дублявання рэпертуару тэатраў, палепшыць ільбіна-мастацкую якасць сцэнічных твораў, стварыць спецыяльныя варыянты афармлення для паказу выязных спектакляў.

Фота М. Рубінштэйна.

Тут жыў і тварыў народны паэт

У Доме-музеі

АКАДЕМІЯ НАУК БССР
ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

На здымку: Літаратурны музей Якуба Коласа.

Хто не хоча наведаць мястэчкі, звязаныя з памяццю выдатных людзей, больш пачуць аб іх жыцці, убачыць рэчы, якія нагадваюць пра іх. Гэтае жаданне ўласціва кожнаму чалавеку, які любіць свой народ, цініць і шануе яго гісторыю.

Вось як выглядае ў Мінску дом, дзе жыў Якуб Колас.

Заходім на падворак. Каля ганку дома растуць кветкі, хоць ўзімаюць у неба свае ілістыя кроны, стаць задумліва ў сваім вечна залёным уборы яліны, прыбавіла стройныя каштаны. Тут усё так, як было пры жыцці Я. Коласа. Думка аб тым, што гэтыя дрэвы пасадзіў сам паэт, гаспадарку даглядаў, прымушае хвалюцца. Здаецца, што ты неўзабаве сустрэнешся з паэтам. І так цяжка паверыць, што няма яго ў жыцці.

І вось мы пераступілі парог дома, у якім пасля Вялікай Айчыннай вайны Я. Колас жыў да апошніх дзён свайго жыцця. Зараз у гэтым будынку, згодна пастановаў Урада Савецкай Беларусі, стварэная Літаратурны музей Якуба Коласа Акадэміі навук БССР. У васьмі пакоях будынка размешчаны экспанаты, якія расказваюць пра жыццё і творчасць народнага паэта. Работы пакой і спальня Якуба Коласа будучы мемарыяльнай часткай музея.

У першых двух пакоях знаходзяцца экспанаты, якія расказваюць аб дзіцячых і юнацкіх гадах паэта. Шматлікія фатаздымкі, малюнікі і карціны адлюстроўваюць памяты куток Надзіамоны, дзе 3 лістапада 1882 года ў сям'і маладзельскага селяніна, што працаваў лесніком у князя Рагалева, у Міхаса Казіміравіча і Ганны Юр'еўны Міцкевіч нарадзіўся сын Кастусь — будучы вялікі пісьнік беларускага народа.

Не гэта не захаваліся краўдзімаі чараўнага Надзіамоны. Перад намі — Альбуч. «Тут, — успамінаў Якуб Колас у аўтабіяграфіі, — прайшлі лепшыя гады майго дзяцінства і майго жыцця». Вабціць нас сёння, як калісь паэта, малюнічкі мясціны Альбучі. Гэта яны нахатылі Якуба Коласа на стварэнне цудоўных паэтычных палатнаў аб сваім родным краі, аб яго людзях, прыродзе. Бо тут, гаворыць паэт,

...я душою жывяю,
Як вокан мислді азіраю
Цібе, мой луг і бераг родны,
Дзе лясца Нёман срэбраводны,
Дубы, дзе дружнай чарадою
Стаяць, як велькі, над ваюю
Даўнейшых спраў вартанікімі
І зваюць грозна жаралімі.

Малюнікі беларускіх мастакоў дапамагаюць нам уявіць эпоху навучання Якуба Коласа ў хатняга настаўніка — «дарактара». Мастак Пётр Рамановіч пераканаўча перадае на сваім палатне старонку з жыцця жыхароў лесніковай пасадзі. Дзяцка Антоса з Кастусём выбраліся ісці на рачку лавіць рыбу, а маці застаецца дома з малымі. А вось малюнак Мікоды Чурабы «Раніца ў надзельку». Гадзіш на яго, і міжвольна ўспамінаюцца словы паэта:

Дзень быў святы, Яшчэ ад рання
Блішчы пясцілі на сяджанне,
І ўжо пры печы з чапалюю
Стаўля маці... Пад рукою
Тыжлікі дзеці, заміналі,
Або смяяліся, снівалі.

На малюнку «Раніца ў надзельку» надзвычай добра прадэманстравана святлоцны настрій сядзніцкіх дзяцей. На другой ілюстрацыі таго ж аўтара народны Кастуся за спробай выказаць свае думкі вяршам. Уражлівыя хлопчыкі размясціліся на высокім беразе Нёмана. Плытнікі зухавата гоняць па рацэ бярвенне. Непрыкметна хмары авалілі блыкітую прастору неба. Сонца кідае з-за хмар

касыя праменні на высокі бераг, на хлопчыка. Ва ўсёй прыродзе адчуваецца, што хутка будзе навальніца. Здаецца, што пара Кастусю спыніцца дамоў, але ён застаецца на месцы — піша верш.

Шматлікія экспанаты прысвечаны вучобе Якуба Коласа ў Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі. У гэтым раздзеле экспанаты — рэдкае фатаграфіі, сшыткі з запісамі этнаграфічнага і фальклорнага матэрыялаў, якія Якуб Колас рабіў у семінарыі гадзі. У музеі багаты матэрыял аб выкладчыку мовы і літаратуры Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі Фёдоре Андрэевічу Кудрынскім, які чытаў адносна да зольнасцей свайго вучня Кастуса Міцкевіча заахвоціў і нахаты яго пісаць вершы на роднай мове.

Закончыўшы семінарыю, малады настаўнік Кастусь Міцкевіч едзе на Палессе, каб тут, у гэтым глухім, занябаным кутку свайёй нястомнай настаўніцкай працы сям'ю у народзе зёрне навучы.

У экспанаты адлюстравана першае выступленне Якуба Коласа ў беларускім друку. Тут захоўваецца фатаздымкі першага нумара газеты «Наша доля», на старонках якой быў надрукаваны першы верш Якуба Коласа «Наш родны край». У 1910 годзе з друку выйшаў ў свет яго першая кніжка «Песні-жалбы». На гэту падзею добраўраўляе адгукнулася перадавае вучоныя і пісьменнікі славянскіх народаў. У 1911 годзе прафесар Аляксандр Пагодзін пісаў у «Вестніку Европы», што «Песні-жалбы» Якуба Коласа самай свайёй назвай вызначаюць напору тон яго вершаў. Тут пераважаюць карціны прыроды, іныя раз такія прыгожыя і паэтычныя, што міжвольна спыняешся перад імі. У Якубе Коласе адчуваецца сапраўдны паэт.

Выход у свет першай кніжкі Якуба Коласа Максім Багдановіч ахарактарызаваў так: «Цікавым з'явіўся беларускі пісьменнік апазіцыя года была кніжка твораў Якуба Коласа «Песні-жалбы»... Не ў пераходзіць формы, мовы ці малюнку хвалацца цінацца яго першаў, але ў правільнай, далёкай ад усякай хвалы, любіць да бацькаўчынны: гэта любоў, як цудоўная вада ў казках, ажыўляе іх, робіць роднымі, бліжэй ўсёму, у кім ёсць душа жывая, хто не забыўся аб домі свайго народа». У экспанаты змешчаны выказванні і другія выдатныя пісьменнікаў і крытыкаў аб творчай дзейнасці Якуба

На здымку: Тут працаваў народны паэт Беларусі Якуб Колас.

Коласа. Многа месца адводзіцца паказу дружбы двух вялікіх песняроў — Якуба Коласа і Янкі Купалы. Іх першая памятная сустрэча на хутары Смольна ў 1912 годзе прысвечана карціна мастака Яўгена Харытонавіча. Мастак Зянон Паўлоўскі напісаў цікавую карціну «Надарожжа Якуба Коласа і Янкі Купалы па Дняпры».

Пасля першай сусветнай вайны Якуб Колас апынуўся на Куршчыне. Там ён працаваў настаўнікам пачатковай школы ў вёсцы Другі Ліпавец Абянскага павета. Аб гэтым сведчаць матэрыялы службовай перапіскі, а таксама ілюстрацыі мясцін, звязаных з прабываннем Якуба Коласа на Куршчыне.

З перездам Якуба Коласа ў Мінск пачынаецца ў яго жыцці новая старонка багатай і плённай працы на карысць свайго народа. У 1922 годзе Якуб Колас пачынае працаваць у Інстытуце беларускай культуры, у Беларускім дзяржаўным універсітэце. З гэтага перыяду ў музеі захоўваюцца цікавыя матэрыялы. На адной з фатаграфій мы бачым Якуба Коласа і Змітрака Валулю сярод рабфаксцэўскай моладзі. У 1928 годзе ў жыцці Якуба Коласа з'явілася памятная падзея. Ён упершыню сустраецца з Максімам Горкім. Гэта момант адлюстравана мастак Іван Ахрэмчык у карціне «Наматны дзень». Якуб Колас усё жыццё цікавіўся народнай творчасцю, сам збіраў яе, запісваў. Гэтая рыса вялікага песняра паслужыла мастаку Лазару Рану тэмай для карціны «Беларуская легенда».

У музеі шырока прадстаўлены матэрыялы, якія характарызуюць творчы шлях Якуба Коласа, а таксама яго ўнёсак у грамадскі і культурны жыццё краіны. Вялікі паэт і заслужаны дзеяч навукі, Якуб Колас быў непарывна звязаны з жыццём свайго народа. З 1929 года ён блізна знаёмы з працамі прафесара Акадэміі навук БССР. У 1935 годзе Якуб Колас удзельнічаў у рабоце Міжнароднага кангрэсу абароны культуры ў Парыжы, дзе ад імя свайёй краіны з нагорным заклікам: «Мы ўзімаем страсны голас пратэсту супраць усіх падпальніцкіх вайн. Мы, пісьменнікі народаў, дзяржаўнасць якіх нарадзіліся і загартаваліся ў агні рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, лічым сваім свайцкім абавязкам мірнае спыненне на падтрымку ўсёй палітыкі Савецкага Саюза, растлумачыць гэтую палітыку ўсёму культурнаму чалавецтву і ў першую чаргу працоўным усіх краін і ўсіх нацый».

У адным з пакояў музея экспануюцца асабістыя рэчы, рэлікіі многіх настаўнікаў паэта, дакументы аб яго дзейнасці ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Тут змяшчаюцца і партызанскія газеты, на старонках якіх надрукаваны вершы і артыкулы Якуба Коласа. Рад дэпутатаў расказвае аб уздзеянні Якуба Коласа ў рабоце Усёславянскага камітэта.

Наш народ пастаянна выказаў Якубу Коласу высокае давер'е, выбіраючы яго сваім дэпутатам у Вярхоўны Савет ССРР і БССР.

У вітрынах музея змешчаны выданні Якуба Коласа на мовах народнаў свету. Асабліва многа іх у рускім, украінскім і польскім выданнях. Экспануюцца пераклады твораў Якуба Коласа на мовы народаў Савецкага Саюза, а таксама на фінскую, кітайскую, нямецкую, карэйскую, мангольскую, чэшскую і іншыя мовы.

З хваляваннем пераступаем парог рабочага пакою Якуба Коласа. Мы бачым яго стол, бібліятэку, асабістыя рэчы. Вось акно, праз якое адкрываецца від на сад. Каля акна Якуб Колас пісаў. Тут ён стварыў апошнюю частку трылогіі «На роставіях», закончыў паэму «Рыбакова хата», працягваў шматгадовую працу над лаомай-эпалай «На шляхах волі», напісаў такія аповяданні да цыкла «Казкі жыцця», як «Адзінокі курган», «Стракаца», «Цвіркун», «Залатыя прамені», «Як птушкі дуб ратавалі». Тут Якуб Колас напісаў многа публіцыстычных артыкулаў.

Днямі Дом-музей Якуба Коласа будзе адкрыты для наведвальнікаў. Вялікую шану да народнага песняра прывясуюць яны сёды.

Леў МІРАЧЫЦКІ.

Днямі адкрываецца ў Мінску музей Якуба Коласа, размешчаны ў доме, у якім доўгі час пасля вайны жыў і працаваў народны паэт. Адкрыццё музея з'явіцца вялікай падзеяй у жыцці нашай рэспублікі. Беларускі народ свята шануе паміць свайго неўміручага песняра, які разам з Янкам Купалам з'явіўся заснавальнікам новай беларускай савецкай літаратуры.

У сувязі з адкрыццём музея друкуем матэрыялы аб жыцці і творчай дзейнасці Якуба Коласа.

РЭДКІ ЗДЫМАН

Творы Якуба Коласа звярнулі на сябе ўвагу грамадскага адрозу ж пасля з'яўлення ў друку. Так, напрыклад, мінская руская газета «Голос провинции» 5 верасня 1906 г., паведамляючы аб выхадзе ў свет першага нумара газеты «Наша доля», падкрэсліла, што верш Якуба Коласа «Наш родны край» «вызначыла выдатнай мілагучнасцю і харэстам».

Вельмі высокую ацэнку творчасці Я. Коласа атрымала ў артыкуле «Адраджэнне беларускай літаратуры», надрукаваным у трэцім нумары часопіса «Поміжце Россіи» за 1909 г. Тут падкрэслівалася гарачая любоў паэта да роднай краіны, ацэнкам і імкненне беларускага песняра аддаць сваё сілм справе змянення за лепшую долю народа. Нам няма патрэбы спасылацца на агульнавядомыя выказванні А. М. Горькага, затым на работы Лярыёна Свяцкага ці прафесара Пагодзіна. Можам успомніць толькі, што першы Я. Коласа перакладзілі на ўкраінскую і чэшскую мовы.

Творчасцю Якуба Коласа зацікавіўся рускі прафесар Сямён Афанасьевіч Вятгераў, які збіраў матэрыялы для «Крытыка-біяграфічнага слоўніка рускіх пісьменнікаў і вучоных». Я. Колас спецыяльна для Вятгерава напісаў у пачатку 1913 г. аўтабіяграфію, якую паслаў яму разам з фатаграфіяй. Гэтая фатаграфія, якая сёння публікуецца ў нашай газеце, захоўваецца ў сучасны момант у літаратурным музеі Інстытута рускай літаратуры (Пушкінскага дома) у Ленінградзе.

Увадзімір КАЗБЯРУК.

Якуб Колас у Верхмені

Якуб Колас пасля заканчэння Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі працаваў некалькі год высокім настаўнікам на Палессі — спачатку ў вёсцы Люсіна, затым у Пінкавічах. Там ён вёў рэвалюцыйную работу сярод сялян. Дзейнасць маладога настаўніка не магла застацца не заўважанай мясцовымі парскімі чыноўнікамі. Па іх даюсе ён быў пераведзены ў парадку пакарэння ў Верхменскае народнае вучылішча Ігуменскага павета (цяпер Смалявіцкі раён).

Надаўна мне давялося пабываць у акаліцах Верхменя. Аб гэтых прыгожых мясцінах, аб добрых працавітых людзях гэтай мясцовасці пісьменнік цікава і малючы напісаў у трыцім кнізе свайёй трылогіі «На роставіях».

Вось станцыя Смалявічы. Сюды прыхаў Якуб Колас у першы дні студзеня 1906 г., каб дабрацца адсюль да невядомага яму Верхменя.

Была гэта, як успамінае пісьменнік у свайёй трылогіі, «маларыбменна, закінутая чыгуначная станцыя. Некалькі шатрыстых ліп і клёнаў з аднаго канца яе і пара занябаных вагонаў з другога».

Цяпер тут вырас вялікі пасадка, які раскінуўся кіламетрамі на паўтары, аж да самага мястэчка. Залёк відзіць прыгожы будынак станцыі, лакол яго клумбы кветак, маладыя стройныя дрэўцы.

Са Смалявіч да Верхменя мы ехалі па шмалі, што ідзе на вёску Клянік ікраз тым шляхам, якім Колас дабраўся сюды. Дарога некалькі разоў спускалася ў лачыну, падмаўляла на ўзгорак. І, нарэшце, мінуўшы невялікі масток, мы апынуліся ў Верхмені.

У вайну фаншэцкія захопнікі спалілі ўсю вёску. Але жыхары Верхменя за кароткі час адбудавалі сваё роднае сяло. Выраслі новыя вуліцы з прыгожымі светлымі дамамі. Цэнтральная вуліца расцягнулася аж да самых могілак. Гэтыя могілкі апісваўацца Якубам Коласам у трылогіі «На роставіях». У час вайны зарэзані школу, у якой працаваў пісьменнік. Цяпер на гэтым месцы стаіць новы сурсыкі магазін.

Па другой бок вуліцы размясціўся будынак Верхменскай сярэдняй школы. У гэтую школу іпрый холадзіў і ўнукі тых, каго вучыў Якуб Колас.

Нам давялося пабачыцца з Мікалаем Сцяпанавічам Мінічам, былым вучнем Якуба Коласа. Гэта пра яго пісаў народны паэт у трылогіі (па назве Мініч — Грышка). Жыве Мініч у вёсцы Праходка Чэрвеньскага раёна, у пяці кіламетрах ад Верхменя. Яму ўжо споўніліся 69 год, але ён адчувае сабе добра. Дома яго мы не засталі: ён хадзіў у саўгас калясці. І нам прыйшлося пачакаць. Нарэшце, а другой гадзіне дня з-за ўзгорку паказалася купка касцоў. Амаць першым крочым пажылы рухавы чалавек. Гэта і быў Мікалай Сцяпанавіч. Бялявы, высокі і шчыра дэполі дужы, ён выглядаў маладым за свае гады. Мініч урадаваўся, калі мы сказалі, што маем намер запісаць яго ўспаміны пра Якуба Коласа.

На запытанне, ці памятае свайго настаўніка, ён нават пакрыўдзіўся: — Такого настаўніка не гдага забыць. Я свайго першага смена назваў Канстанцінам.

— Мікалай Сцяпанавіч, вы чыталі трылогію «На роставіях»? — Чытаў. Вельмі цікава напісана. І ўсё прадава. — Потым больш цхіім голасам дадаў: — І пра сябе чытаў.

У гутарцы з намі Мініч расказаў: вучыў іх нехта Сртэн-Сурчак, а потым (гэта было ўжо ў палавіне навуцальнага года) яго перавялі ў другую школу. Тылі праз два прыхаў другі настаўнік — Канстанцін Міхайлавіч. Ён быў малады, стройны, з выгляду дужы. Вучні ў той час перш-на-перш прыглядзіліся, ці дужы настаўнік, бо ўсе настаўнікі моцна білі вучняў.

— Але ўжо ў першы дзень заняткаў мы пераканаліся, што новы настаўнік не такі, як другія, а прайшоў некалькі дзён, і мы яго вельмі палюбілі, — расказвае Мікалай Сцяпанавіч. Канстанцін Міхайлавіч быў заўсёды вясёлы і надзвычай добры. Я і цяпер памятаю яго лагодную ўсмішку і шчыры, праніклівы позірк крочму прыжмурчаных вачэй.

Мне помніцца адні выпадак са школьнага жыцця. Аднойчы нехта з вучняў развіў шубу. Старошка Гаўнуля (па кнізе Параска) паскардзіўся настаўніку. Мы ўсё вельмі пералахоляліся. Ён вельмі заходзіў Канстанцін Міхайлавіч. Паглядзеў на нас, усміхнуўся. Потым сабраў нас вакол сябе, прадкламаваў верш «Мужычок з пазножкі» і сказаў, што хутка прыйдзе старожа і зашліць акно. Канстанцін Міхайлавіч быў для вучняў, як родны бацька. Я вельмі моцна жадаў вучыцца, але павінен быў дапамагаць дома ў гаспадары, таму часта прапускаяў заняткі. Радыім настаўнік пакінуў мяне яшчэ на год у другой групе. Канстанцін Міхайлавіч перавёў мяне ў трэцюю групу. Гэты выпадак добра апісаны ў яго кнізе.

Наш настаўнік вучыў так, каб сапраўды навучыць. Кожную суботу пасля абеда (забіраліся тады чытаць дзень) Канстанцін Міхайлавіч чытаў нам аповяданні І. Тургенева, вершы М. Некрасава, Ф. Багушэвіча і Т. Шаўчэка, апазіцыя — на ўкраінскай мове. Канстанцін Міхайлавіч чытаў яе і свае вершы. У яго быў тосты сшытак вершаў.

Мініч успомніў і аб тым, як настаўнік хадзіў ў Тумель (недалёка ад Верхменя) палюбавацца чараўнай прыродай гэтага прыгожага кутка роднай Беларусі, сустрэцца і пагутарыць з сялянамі. У Тумелі на рэчцы стаўляў млын (ён і цяпер ёсць). Сюды з многіх навакольных вёсак прывозілі селяне малаць збожжа, тут спыніліся палтыкі. Канстанцін Міхайлавіч падоўгу размаўляў з імі аб жывёльных справах.

— Часта, калі я ішоў у школу, млынар прасіў мяне перадаць настаўніку, каб ён зайшоў пагутарыць, — гаворыў Мікалай Сцяпанавіч.

Шмат год прайшло з таго часу, калі Якуб Колас працаваў настаўнікам у Верхмені. Цяжка знайсці людзей асабіста знаёмых з ім, але старэйшыя жыхары вёскі добра памятаюць маладога і вельмінага настаўніка. Расказваюць, што многія хадзілі да настаўніка пісаць лісты сваім сянам або мужам у вёска. Канстанцін Міхайлавіч пісаў складана і цікава, але пласты за гэта не браў.

У цёплай адзудзённай гутарцы мы ўспомнілі іншых герояў твора. Мікалай Сцяпанавіч расказаў, што сапраўднае прозвішча вучаніцы Ліды Мураўскай — Мурашка, жыве яна ў адной з вёсак Смалявіцкага раёна. Настаўніка Анцыліка з аповесці заваў ў жыцці Анцылічэвічам Іванам Іванавічам. Гэта быў чалавек з вельмі чуйнай і кволай нервовай сістэмай. Наогул, у яго фігуры, постані было нешта мізэрнае. Можна думаць, што Якуб Колас таму і прыдаваў для яго больш характэрнае прозвішча з сурфаксам «ік». Селянін Нічыпар Кудрык, што прывозіў і адноўіў Лабановіча са станцыі, на самай справе меў прозвішча Копаць. Ён быў гаманкі, прывабны чалавек. Мініч добра памятае і сваіх аднакласнікаў. Некаторыя з іх цяпер жывуць у Смалявіцкім раёне. Жыве і памяць пра народнага настаўніка Канстанціна Міхайлавіча Мінічэвіча, пра народнага паэта Якуба Коласа.

З вялікай цікавасцю жыхары Верхменя чытаюць яго творы, асабліва трылогію «На роставіях». І яшчэ доўгія гады яны будуць памятаць аб тым, што тут прапаваў народным настаўнікам Якуб Колас.

М. ПРАТАСЕВІЧ.

Вёска Верхменя, Смалявіцкі раён.

КНІЖНЫЯ СКАРБЫ — НАРОДУ

Пісьменнік прыйшоў у бібліятэку

За апошні час значна ўзрос попыт на беларускую мастацкую літаратуру. Гэтую садейнічаюць самі пісьменнікі. Яны часцей сталі сутракацца з чытачамі і тым самым дапамагаць нам, бібліятэчным работнікам, прапагандаваць беларускую літаратуру.

Чытачы Нова-Барысаўскай гарадской бібліятэкі сустрэліся з А. Астрэйкам, М. Пестракам, А. Кулакоўскім, А. Вольскім, М. Аўрамчыкам. Адна з такіх сустрэч была прысвечана беларускай паэзіі. З дакладам выступіў А. Астрэйка. Падоўга запаміналіся чытачам сустрэча са старэйшым беларускім пісьменнікам Міхасём Лыньковым, на якой абмяркоўваўся яго раман-апазіра «Векаломныя дні». У сустрэчы ўдзельнічалі рэжысёр фільма «Мікола-паравоз» тав. Голуб і выканаўца ролі Міколыі Вава Гуськоў. Пісьменнік расказаў аб сваім жыцці і працы.

Цікавай была сустрэча з супрацоўнікамі рэдакцыі часопіса «Маладосць», якая наспрыяла росту папулярнасці часопіса сярод маладых чытачоў. Многія адрозу ж аформілі паціску на часопіс, часцей заходзіць у бібліятэку на новыя беларускія кнігі.

Цікава праходзіць у бібліятэках і клубав вусныя часопісы, прысвечаныя беларускай мастацкай літаратуры. Вусны часопіс «Культура беларускага народа» арганізавала Барысаўская гарадская бібліятэка ў памяшканні кінатэатра «Перамога».

Выкладчыца літаратуры Т. Сіняўская расказала прысутным аб сучасным становішчы беларускай мастацкай літаратуры. Пасля чыталіся творы беларускіх паэтаў П. Броўкі, М. Лужаніна, П. Глебкі, П. Панчанкі, У. Корбана, А. Астрэйкі. У апошняй старонцы часопіса быў паказаны дакументальны фільм «Савецкая Беларусь».

Вусны часопіс, прысвечаны абароне Браскаўскай краіны, арганізавала з дапамогай некаторых удзельнікаў гатай абароны Мінская гарадская бібліятэка імя Я. Купалы. У іншых бібліятэках праходзілі вусныя часопісы «Па шляху да камунізму», «Паэты Беларусі — свайму народу», «Дні моладзі Беларусі», «Мастацкае слова аб рэлігіі» і інш.

Вялікай папулярнасцю карыстаюцца кнігі Я. Коласа — «На роставіях», П. Броўкі — «Калі зліваюцца рэкі», І. Шамякіна — «Глыбокая плынь», «У добры час», «Крыніцы», У. Карпава — «За годам год», «Вясенняя ліўня», М. Лынькова — «Века-

помныя дні», М. Ткачова — «Згуртаванасць», П. Пестрака — «Сустрэнемся на барысаўскай», І. Мележа — «Мінскі напрамак». Кожная з гэтых кніг абмяркоўвалася ў многіх бібліятэках. Напрыклад, раман П. Броўкі «Калі зліваюцца рэкі» шырока абмяркоўваўся ў Віцебскай гарадской бібліятэцы імя Горькага.

Каб даесці беларускую мастацкую кнігу да кожнага чытача, неабходна яшчэ больш умацніць прапаганду гатай літаратуры. На жаль, не ўсе масавыя бібліятэкі дастаткова скарыстоўваюць выдатныя дзяржаўнай бібліятэкай БССР імя У. І. Леніна рэкамендацыйны ўказальнікі, паматкі чытачам, планы чытанні беларускай мастацкай літаратуры, якія маглі б аказваць вялікую дапамогу чытачам і бібліятэкарам пры падбор літаратуры. Надзірана было б час-ад-часу правадзіць з дапамогай Саюза пісьменнікаў па рэспубліканскаму радыёвяшчанню бібліяграфічныя агляды навінак беларускай мастацкай літаратуры.

Добра, каб наш друк (напрыклад, газета «Літаратура і мастацтва») стаў масавай трыбунай абмену думкамі чытачоў аб творах беларускіх пісьменнікаў. У масавых бібліятэках ёсць шмат водгукаў чытачоў з іх крытычнымі заўвагамі, якія многа карыснага могуць падаць пісьменнікам, выдавецтвам, бібліятэкарам. Цікава было б апублікаваць некаторыя з іх.

Надхвочылі новы 1960 год. Над чым будзе працаваць нашы пісьменнікі ў гэтым годзе? Нахай раскажам яны аб гэтым сваім чытачам, паважаюцца з імі сваімі палатнамі на старонках часопісаў і газет.

Напоўна цікава была б гаворка, калі б Саюз пісьменнікаў БССР наладзіў агульна-гарадскія справадзячыя перад чытачамі па ўсіх абласцях і раённых цэнтрах рэспублікі.

Белдзяржвыдавцтва, абласным бібліятэчным калектарам карысна перацягнуць вопыт Масквы, Ленінграда, Кіева, дзе выдаюцца ілюстраваныя заклідкі для кніг з кароткімі аналітычнымі, прысвечанымі навінкам мастацкай літаратуры.

Масавая прапаганда кнігі, яе практычныя вынікі ў многім таксама залежаць ад аб'яднаных намаганняў і творчай ініцыятывы культурна-асветных устаноў, у першую чаргу ад масавых бібліятэк — даўніх сабраў беларускіх пісьменнікаў.

М. МАСЕНЯКІК,
металдыст Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна.

Вусны альманах

Вялічэная музыка Рымскага-Корсакава ўскалыкнула шчыную залу, а затым пачыла па рэдэ песня ва-Засяблай госьця з опера «Садко».

Нельга было слухаць без хвалявання выступленне вучонага — хірурга П. Маслава, які вярнуў жыццё многім славянскім людзям. Прафесар гаварыў ён і старадаўні рускі раман Опеля «Забавілі вы». Сумная мелодыя змяняецца светлай, тэмпераментнай — «Да ружы» Спендзярыля, а затым чаруючай «Серадзай» Шуберта, якая добра праспявала студэнтка Іраіда На

Гэтых дзён не забыць

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

Там адбылася наступная размова:
— Ла апарата начальнік перамяшчэння войск
Заходняга фронту. Хто я апарат?
— Я апарат апарата Рэвалюцыйнага штаба
адзінаццатай арміі салдат Прыльгіна. Што трэба?
— Аказваеце, ці падпарадкоўваеце вы распад-
раджэнню Галоўнакамандуючага фронтам?
— Не!
— Франтавому камітэту?
— Не!
— Камандарму?
— Не!
— Армейскаму камітэту і камісару адзінаццатай
арміі?
— Не!
— Каму ж тады?
— Рэвалюцыйнаму штабу адзінаццатай арміі
і Мінскаму Савету рабочых і салдацкіх дэпутатаў!

— Пачакайце ў Запір'і па паўгадзіну, каб не
дапусціць кровапраліва з-за недарэчнасці.
— Чакаць не буду, адказ ад вас можа быць
дадзены мне ў дароце. Прапаную вам даць рас-
параджэнне па ўсіх станцыях, каб мне было да-
дзена свабодны пуск. Калі даеце будзе закрыты
семафор і не падрыхтаваны стрэжкі, буду лічыць,
што станцыя занята нашымі праціўнікамі і пачну
расстраляваць, пачынаючы са стрэлачных буды-
лі канчаючы ўсім наваколлем. Я паехаў. Размова
скончылася.

— Ён паглядзеў на Лямаку і Вяршыньскага, як бы
пытанася, ці адбярочы яны.
— Правільна! — у адзін голас сказаў Лямака
і Вяршыньскі.

— Правільна! Правільна! — загалупіў.
— Акрылены падтрымкай Прыльгіна загадаў дэ-
журнаму па станцыі адкрыць семафор, а каман-
да — адкрыць локі і падрыхтавацца да бою,
у выпадку, калі б штаб 10-га чыгуначнага бата-
льёна, які стаяў за чатыры вярсты ад станцыі За-
пір'я, паспрабаваў іх затрымаць.

— Пад'язджаючы да станцыі Негарэлае, Прыль-
гін убаць, што выхадзіць семафор закрыты,
а дэжурны па станцыі трымае ў руках нейкую
паперку. Калі Прыльгін спыніў паравоз, пад'і-
шоў дэжурны.
— Хто тут начальнік? — спытаў ён.
— Я начальнік, — адказаў Прыльгін.
— Дэжурны падаў Прыльгіну дэшеу. У ёй па-
ведавалася, што насустрэч браняпоезду едзе
дэлегацыя.
— Далей паедзеце? — спытаў дэжурны.
— Ці няма тут тэлефона? — адказаў пытаннем
на пытанне Прыльгін.
— Есць праверачная станцыя.

— Прыльгін распарадзіўся выдасць камандзе хар-
чаванне, а сам пайшоў да тэлефона. У штабе
фронта ў Мінску выдалі каманду па тэлефону
выехаць, яму Прыльгін паведаваў, што з бран-
япоездам знаходзіцца на станцыі Негарэлае і
імае дэлегацыю. На гэтым размову абарвалі.
Неўзабаве з боку Мінска пад'ішоў паравоз з
адным класным вагонам. З вагона вышлі тры вазен-
нік. Гэта і была дэлегацыя.
— Хто каманду браняпоездам? — спытаў адзін
з іх.
— Я, — адказаў Прыльгін.
— Пойдзем, таварыш, да нас у вагон і пага-
ворым.
— А хто вы?
— Дэлегацыя і члены камітэта.
— Ягога камітэта?
— Ці не ўсё адно, якога.
— Не, не ўсё адно. З адным прадстаўніком
размаўляю і нічога ім дрэннага не роблю. З дру-
гім — буду размаўляць. З трэцім — не толькі
буду размаўляць, але і выкажу, што загалупіў.
— Мы — члены «Камітэта выратавання рэвалю-
цый».
— Тады размаўляць нам няма аб чым. Можна
ехаць туды, адкуль прыехалі.
— Таварыш! Дык жа вы едзце на пагібель.
Вам жа не вядома, колькі ў нас воіск.
— Паберажыце свае галовы. Я ведаю, колькі
воіск у вас, а вось колькі ў нас — вы сапрады
не ведаеце. Браняпоезд бачыце? — паказаў рукою
Прыльгін. — А праз паўгадзіну па шышы папаў-
дзюць паўтанкі, з пазіцыі знізкі два палкі, яны
будуць тут з галінамі на галінах.
— Мы разбіром пуск — прыгэдуць адзін з іх.
— Прыльгін, усміхнуўшыся, прамовіў:
— Хіба вы не бачыце, вунь поўная платформа
рэк і шпалаў прычэпена да браняніка. На ўсёкі
выпадкі: у добрай гаспадары і іржавы швік
спатрэбіцца.
— Мы пусцім насустрэч паражняк.
— Ну і што з таго, а я расстраляю. Не так
шмат спатрэбіцца часу, каб ачысціць пуск ад аб-
ломкаў і рухавішча локі. А адным словам уберыцеся
пакуль не погна туды, адкуль прыехалі.
Так, ні аб чым не дамовіліся, яны і паехалі.
Хутка і браняпоезд адправіўся і без усёкіх дэ-
легатаў у дароце прыйшоў на станцыю Фаніпаль.
Слэдам за браняпоездам прыйшоў санітарны поезд
з фронту.

У Мінску ў гэты дзень чыгуначнікі даведаліся,
што Галоўнакамандуючы Заходняга фронту генерал
Балуеў і камісар Часовага ўрада Жданаву разам
з «Камітэтам выратавання» вырашылі накі-
раваць дэлегацыю поезд у бок станцыі Фані-
паль і прыняць усе меры, каб не дапусціць пры-
быцця браняпоезда. Чыгуначная адміністрацыя
станцыі Мінск, яна была на баку кантрэвалюцый-
шчы, — неадкладна выканала гэты загад. Прад-
стаўнік Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта на чыгу-
начны тэрмінова скаліў рабочых, якіх вырашылі за-
хпіць дэлегацыю поезд і ехаць насустрэч браня-
поезду. Так яны і зрабілі. Апастанавіўшы апамо-
жыць поезд, яны рушылі ў дароце, але перад імі
завярзілі выхадзіць семафор. Член Ваенна-рэвалю-
цыйнага камітэта, загалупіўшыся аб намерах чы-
гуначнай адміністрацыі затрымаць поезд, загадаў
машыністу ехаць. Той адмовіўся. Тады прадстаў-
нік ВРК дастаў наган і прывастыў да грудаў ма-
шыніста. Той вымушан быў даць сігнал, і поезд
адправіўся.

І вось дэлегацыя поезд прыбыў на станцыю
Фаніпаль. Усхваляваныя рабочыя і салдаты вельмі
былі рады, што ўсё ў парадку. Застаюцца локі
чыгунныя галіны — і кантрэвалюцыя будзе скінута.
Тут жа вырашана сцяпіць разам браняпоезд і
дэлегацыю сёсцаў. Наперадзе ідалі дэлегацыю
поезд для большай бяспекі браняпоезда. Поезд
мёркаваўся адправіць санітарны поезд, але
перад самым яго адпраўленнем Прыльгін загадаў
дэжурнаму па станцыі адправіць браняпоезд.
— Чама? — пытаўся ў яго сябра.
— А таму, што Балуеў і Жданаву, а таксама
«Камітэта выратавання» ўжо напэўна паведамілі

аб парадку адправы пазлоў. Вось мы і абядаём
і навокал палыта.

З гэтым усе пагадзіліся.
Гэтак і рушылі. Ехалі з хуткасцю пятнаццаць
верст за гадзіну. На адным з пераездў заўважылі
легкую машыну, але не надзеі ёй значэння.
Калі пераехалі пераезд, раптам задула паўчыца
агульшальны выбухі. Потым загараўся фары ў
легкай машыне, і яна хутка знікла. Без астаноўкі
браняпоезд рухаўся далей. У дароце спаткалі
паравоз, які імчаўся ў бок Фаніпала. У Мінску
паставілі браняпоезд на тры пуск шостага парку,
самы зручны пуск, адкуль браняпоезд можна бы-
ло адправіць без маневраў ва ўсіх напрамках.

Злезаў з паравоза, Прыльгін ад чыгуначнікаў
даведася, што на 712 вярсту Узарвана абодва
пускі. У штабе былі атрыманы весткі аб адправіў
поезд са станцыі Фаніпаль санітарнага поезда,
а другі — браняпоезда. Балуеў і Жданаву аддалі
загад ад'ютанту камандуючага Завалдска і стар-
шыні «Камітэта выратавання» Калугіну неад-
кладна выехаць на 712 вярсту чыгушкі Мінск —
Фаніпаль, прапусціць першы поезд і ўзарваць
за ім пуск. Па новых звестках, высветлілася, што
першым пад парозай смерці (хоць гэтага і не
было) дэжурны па станцыі адправіў браняпоезд.
Тады Балуеў і Жданаву аддаць новае распара-
джэнне чыгуначнай адміністрацыі: тэрмінова ад-
правіць на 712 вярсту паравоз, каб напярэдні
крушыцца. Але пона ўжо было. Пускі Узарвана
і санітарнага санітарнага поезда не абдысоў,
яны папярэдзіў лідэра варты, які засярод ад-
паведных сігналаў. Паравоз прыбыў, як кажуць,
на шпалачны разбор.

У Мінску ўжо некалькі дзён знаходзіўся Саўка
Касач, сяліны з Палесся, які прыбыў пасля таго,
як даведаўся, што яго швагрук Вяршыньскі вы-
вадзены з турмы, але чамусьці не прыехаў дадому.
Хоць працы ў Касача ў вёсцы было па горла,
жанчыны ўспрашлі ўездзіць у горад, даведацца ў
чым справа. Быў у Касача і другі інтэрас, карце-
ла ўчыць Мяснікова, высветліць, чаму ў Мінску з
рэвалюцыі выйшла затрымак. Ды, яшчэ сё-
тэра было зрабіць. Касач адразу ж пайшоў у Са-
вет (дарога яму туды была знаяма), і ў калідоры
убачыў Мяснікова, пабег за ім.
— Ляксандар Хвостаравіч! — гукнуў Касач.
— Можна да вас?
— А-а-а, Саўка Яўхімавіч, — агалупіўся Мясні-
коў. — Калі ласка.
— Прывітаньне, яны прайшлі ў кабінет.
— Па справе? — пасадзіўшы паруч з сабой на
канале Касача, спытаў Мяснікоў.
— Але-але, — паклаўшы каля сваіх ног у ла-
шых знятую з плячэй кайстру, адказаў Касач.
— Па-першае, дзе швагер?
— Які швагер? — ухмыльнуўся сам сабе Мясні-
коў.
— Ну, Вяршыньскі, які паслаў самага Керанска-
га да чортвай матары, — растлумачыў Касач.
— Вы ж яго з турмы, здаеце, вызвалілі?
— Вяршыньскага мы паслаў на фронт агітара-
нам, узяўшы лодзей на змаганне, — адказаў
Мяснікоў. — Народ не хоча больш насіць лашці
на сваіх руках.
— Але-але, — аж падскочыў на канале Касач,
Дыккіла пружына. — Я ж казаў сваім бабам,
што ён дарэмна не будзе лындзі біць. А яны едзь
да едзь... Яго жонка плача, надрываецца...
— Што здарылася?
— Квас дзяцей паёў.
— Памёр?
— Але-але, Я ёй тлумачу, што, знайца, трэба,
калі затрымаўся. А яна: «Адным сэрцам свету не
запаўнацца. А мая падтанка: «Каторы конь цягне,
таго і паганяюць. Усе «ну» да «ну». А тпру-
нуць няма каму». Прышоўся ехаць... Калі жан-
чыны чаго жадаюць, — настояць на сваім...
— Яны памучалі.
— А як жыць? — спытаў Мяснікоў.
— Жыць — прачнуўся і за вышчэ, — узды-
нуў Касач. — Што, Керанскі зноў барахольца?
— Узяў мясеч.
— Скажы ты, і пайшлі за ім. Мае воўчы рот і
лісіны хвост.
— Усё ж, яму далі па патыліцы.
— А трэба было галаву адціць. Калі худ, не
лезь на кут.
— Мяснікоў засмяяўся.
— Чым драбнейшая бляха, — прадаўжаў Ка-
сач, — тым мацней даякка.
— Гляджу я на вас і даўжэцца. Адкуль у вас
столькі прыказак і прымавак?
— Не мае, брэнч божа, народныя. На народзе
свет стаіць. А толькі не той піва п'е, хто варыць.
Дакуль гэтак будзе? Вось і ў п'е нейкая нывы-
крутка...
— Войска не было.
— Умелі памыліцца, умеіце і праправацца.
— Робім гэта.
— Нешта марудна. У Петраградзе, піша Каў-
тун, усё закладзена. От што значыць Ленін!
Галава! Да дробней прадугледзець...
— Так, — загалупіў Мяснікоў. — А вы ўсё ж не
расказалі пра сваё жыццё?
— Еду шха — са мною ліка, еду скора — са
мною гора, — прагаварыў Касач. — Вы ж ведае-
це, як з намі па загаду губернскага камісара
Турчыновіча казакі расправіліся. Валдзім Ся-
панавіч! — заслава вымавіў Касач. — Запо-
ніўся ён мне, шчыжын сын!.. І прызначыў папярэ-
дні, не бабы мяне прымуслі соды ехаць, а
самога пайгнугла... Без сяліны рэвалюцыі не
зробіш... Як вам падабаецца — ніколі малака з хле-
ба не паёў: вясною малако ёсць — хлеба няма, а
летам паёў: вясною малако ёсць — карова залучыла,
уносьней хлеба нямаюцца — карова залучыла,
Турчыновіч і іншым панам морду пабіў!
— А хопіць смеласці!
— Хо! Чым галейшы, тым смялейшы. Вось
толькі пачніце... Пана не кліяі, а віламі каляці.
— Як у вас сёбета з хлебам?
— Пакуль у гумне цып, дадучы на стала хлеб.
— А дзетак не прывабіліся?
— Хе! Чаму не! Сяліньскаму роду няма пера-
дучы. Вось і Вяршыньскага жонка я кажу: з'явіцца
будуць дзеці. Палешку свайго роду не пасара-
мацшы! А яна: «Сэрца па нібожчыхах баліць...
Што яму скажу?.. Недагледзець...»
— Колькі цыпер у вас зямля?
— Як ні в сёці.
— Свет влікі, а дзеці няма дзе.
— Так і будзе жыць?
— Што ж жыць ў зямлю не палезеш.
— А памешчык як адчувае, калі Турчыновіч
варнуў яму зямлю і маёмасць?
— Адзін смеець — дзесяць пацее. Качынае вал-
дэ, а батачова кішэнь — прорва. Вакно разарэ-
ні: ні табакі, ні курэня.

— Вось вам тэтуны, усё роўна я не куру.
— Дзякую! — узяў пачак махоркі, скруціў пы-
гарку з палца і засмаляў Касач. Але ўбачыўшы,
што Мяснікоў скрываўся, — занепакоўся. — Я
выду пакурэць.

— Не, не! Курэнь тут, мне прыёма з вамі па-
гаварыць, — Мяснікоў падмаў. — Вось толькі вы
нейкі іншы сталі. Што за перамена?
— І добры чалавек дурнем зробіцца: ён і не
смелы, ён і не умелы.

— Раней вы былі шмат смялейшы і вострайшы.
Адабраў ў вас зямлю... і вы змірыліся...
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

— Хоць Турчыновіч абяцаў пусціць Устаючага
сходу зямлю. Можна, пачакаеце!
— Бяспрэчна.
— Гэта правільна. Стаў больш асясроджы. Самі
ведзеце; каму за жарцік прымуць, а каму за
тое ж скуру адымуць. Турчыновіч навуку... Ну і
гад! Шучупак лютатку не жуочы каўста.

У рэпертуар мастацкай самадзейнасці

Песня камуністычных брыгад

Музыка Р. ПУКСТА

Словы П. ПРЫХОДЗЬКІ

1. Шумяць Радзіма родныя палі,
Зямля, як сонцу, нашай працы
рада.
Мы для жыцця і шчасця ўсёй
зямлі
Пайшлі ў камуністычныя брыгады.

Прыпеў: Радзіма ўсіх раскіла нас,
Каб новы шлях праклаці
мы.
У новы дзень, у новы час
Ідзем да лепшым людзям.
2. За нашай роднай парты